

передбачає різні процеси діагностування, планування, викладання, навчання, оцінювання. Різні моделі мають свої стандарти, які першими розроблено в США та Великої Британії. Стандарти створено для забезпечення рівня якості, очікувань і досягнень у знаннях і продуктивності досвіду з Ж. м., які цінуються в суспільстві для підвищення професіоналізації, кваліфікації, вони забезпечують дотримання наукового підходу до педагогіки й навчання, символізуються у формі ступенів, сертифікації, ліцензування та акредитації. Всі учасники освітнього процесу повинні дотримуватися стандартів, починаючи з планування і закінчуючи результатами навчання.

Лит.: 1. Russell S. Rosen (2019). The Routledge Handbook of Sign Language Pedagogy. Вилучено з <https://www.routledgehandbooks.com/doi/10.4324/9781315406824> 2. American Sign Language Standards — FINAL. (2004). Texas State Board for Educator Certification. Вилучено з <https://www.shawnee.edu/sites/default/files/2019-01/ASL-Standards.pdf> 3. K-12 ASL Content Standards. 2023. Gallaudet University. Вилучено з <https://aslstandards.org/standards/>

Світлана Кульбіда

ПЕРСЕВЕРАЦІЯ В МОВЛЕН-НЄВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ (від. лат. *perseveratio* – завзятість, наполегливість) – недоліки вимови, що проявляються в циклічному повторенні або наполегливому відтворенні на будь-якому рівні (склад, слово, висловлювання та інше), зазвичай усупереч усвідомленому наміру. У мовленнєво-

му процесі П. проявляється як неодноразове відтворення однакових звуків, слів, словосполучень. П. на письмі є відтворенням щойно написаної букви, а в усному мовленні є відтворенням щойно сказаного звука або складу замість наступних необхідних.

Лит.: Шеремет М. К., Ревуцька О. В. Логопедія (корекційна робота при дислалії): навчальний посібник / М. К. Шеремет, О.В. Ревуцька – К., 2009. – 244 с.

Галина Грибань

ПОЛТЕРН – неусвідомлений патологічно прискорений переривчастий темп мовлення несудомного характеру із запинаннями, паузами, спотиканнями, порушеннями загальної та мовленнєвої моторики (хаотичні рухи всього тіла, міміки) (див. Баттаризм, Заїкання, Тахілалія, Темпо-ритмічні порушення мовлення). Мовлення при П. є нечітким, переривчастим, поверховим, з порушеннями синтаксичної структури, з численними аграматизмами, що є відображенням хаотичного мислення мовця (див. Аграматизм).

D. Weiss виділив кілька груп осіб із П.

П. з моторними розладами – прискорене мовлення з порушенням артикуляції (див. Артикуляція).

П. з сенсорними розладами притаманні труднощі добору необхідних слів, порушення слухової уваги.

П. зі спотиканням характеризується перебиванням мовлення через розтягування окремих голосних і вставки вигуків, котрі породжують постійні труднощі вибору слів та загальних формулювань висловлювань.

П. із загальними труднощами формування мовлення визначається тим, що, незважаючи на достатній лексичний запас, породження мовленнєвих висловлювань відбувається зі значними утрудненнями.

П. спостерігається при дитячому церебральному паралічі, порушеннях інтелектуального розвитку, дистрофичних органічних захворюваннях головного мозку (див. Дитячий церебральний параліч, Інтелектуальні порушення).

Літ.: Рібіцун Ю. В. Заїкання: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі. К., 2022. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/733057/>

Юлія Рібіцун

ПОМ'ЯКШЕННЯ (палаталізація від лат. *palatalisation* – пом'якшення) – виникає внаслідок додаткового підняття середньої спинки язика в напрямку до твердого піднебіння, чим може ускладнюватись основна артикуляція приголосних. Залежно від відсутності чи наявності роботи середньої спинки язика приголосні поділяються на тверді і м'які. Проте м'якість виявляється не в усіх приголосних однаково. Найбільш м'яким є звук [й], і за ним завжди лишається назва м'який приголосний. Інші приголосні пом'якшуються меншою мірою, і тому їх ще називають пом'якшеними. До них належать: [д'], [т'], [з'], [с'], [ц'], [дз'], [л'], [н'], [р']. Перед [і] з'являються ледь пом'якшені відтінки ряду твердих приголосних, які не мають м'яких відповідників. Вони називаються напівпом'якшени-

ми. До них належать: [б'], [п'], [в'], [м'], [ф'], [ж'], [ч'], [ш'], [дж'], [г'], [к'], [х'], [г'].

П. – це недоліки вимови приголосних, що мають тверду і м'яку пару та проявляються у взаємозаміні парними м'якими чи твердими звуками ([д] – [д'], [п] – [п'], [р] – [р'] та інші). П. – це додатковий до основної артикуляції приголосних підйом середньої частини язика до твердого піднебіння, що різко змінює звуковимову.

Літ.: Гаврилова Н. С. Порушення фонетичного боку мовлення у дітей: монографія / Н. С. Гаврилова. – Кам'янець-Подільський: Друк-Сервіс, 2011. – 200 с.

Галина Грибань

ПОРУШЕННЯ ГОЛОСУ – розлад або відсутність фонації внаслідок патологічних змін у будь-якій частині голосового апарату. Первинними ознаками порушення голосу можуть бути легка хрипота й швидка його виснаженість, спричинені невеликим розладом функції гортані. Функціональні порушення голосу – це тимчасовий розлад голосової діяльності з тенденцією до патологічного закріплення, що виникло на певних етапах фізіологічного розвитку голосового апарату або недотримання гігієни голосу.

Літ.: Ромась О. Ю. Типи порушень голосу у дітей – сучасний погляд. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Соціально-педагогічна. – 2012. – Вип. 19 (1). – С. 406–414.

Зоряна Мартинюк